

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора юридичних наук, професора
Логвиненка Бориса Олексійовича
на дисертацію Правила Олександра Івановича
«Правове регулювання охорони здоров'я в Україні: адміністративно-
правовий аспект», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і
процес; фінансове право; інформаційне право**

Актуальність теми дисертації та зв'язок її з науковими програмами, планами, темами. У відповідності до закріпленого Основами законодавства про охорону здоров'я визначення, здоров'я – це стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних вад. Право кожного на охорону здоров'я проголошено статтею 49 Конституції України та кореспондується із головним обов'язком держави – утверджувати і забезпечувати права і свободи людини.

Серед обставин, які засвідчують своєчасність та актуальність теми дисертаційного дослідження О.І.Правила в контексті сучасної адміністративно-правової науки, варто вказати наступні: 1) невід'ємна соціальна значущість охорони здоров'я як для окремої особи, так і для держави в цілому. Виходячи з цього, суспільні відносини, що виникають у зазначеній сфері характеризуються приватним і публічним характером та вимагають належного нормативного врегулювання; 2) недостатня ефективність правового регулювання охорони здоров'я в Україні; 3) стійка негативна тенденція до погіршення демографічної ситуації та скорочення середньої тривалості життя внаслідок дії дестабілізуючих чинників міграції та воєнного стану; 4) уразливість системи охорони здоров'я до спалахів інфекційних захворювань; 5) організаційні недоліки сформованої у державі національної системи охорони здоров'я.

Відповідно, дисертант справедливо наголошує на тому, що

актуальність проблематики дослідження визначається прийняттям нових законодавчих актів, зміною адміністративно-правового статусу окремих органів публічного управління у сфері охорони здоров'я, а також низкою невирішених проблемних питань теоретичного і прикладного характеру.

Слід позитивно оцінити прийняття останніми роками Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» у 2017 році та Закону України «Про систему громадського здоров'я» у 2022 році. Водночас, згадані законодавчі новели не означають автоматичного поліпшення стану охорони здоров'я в Україні, а лише вказують на багатоаспектність й важливість відносин, що потребують належного правового врегулювання.

Актуальність проблеми адміністративно-правового аспекту правового регулювання охорони здоров'я в Україні також обумовлена необхідністю розробки дієвих організаційних змін щодо його здійснення в умовах воєнного стану та у післявоєнний час. Відповідно, дисертаційне дослідження О. І. Правила, вбачається своєчасним і затребуваним як у практичній, так і у теоретико-правовій площинах.

Дисертаційна робота виконана відповідно до відповідно до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30.09.2019 № 722/2019, Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30.07.2021 «Про стан національної системи охорони здоров'я та невідкладні заходи щодо забезпечення громадян України медичною допомогою», схваленого Указом Президента України від 18.08.2021 № 369/2021, Державної стратегії реалізації державної політики забезпечення населення лікарськими засобами на період до 2025 року, затвердженої постановою КМУ від 05.12.2018 № 1022, Плану заходів щодо реалізації Стратегії забезпечення біологічної безпеки та біологічного захисту за принципом «єдине здоров'я» на період до 2025 року, схваленого розпорядженням КМУ від 27.11.2019 № 1416-р, Концепції розвитку електронної охорони здоров'я, схваленої розпорядженням КМУ від

28.12.2020 № 1671-р, Плану заходів на 2024-2026 роки з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року, схваленого розпорядженням КМУ від 21.06.2024 № 572-р, пріоритетних напрямів фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки від 26.03.2021 № 12-21, а також – згідно з планом науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права.

Мета дисертаційного дослідження полягала у проведенні наукового аналізу теоретичних, нормативних і практичних проблем адміністративно-правового аспекту правової охорони здоров'я й формуванні на цих засадах наукових висновків та наданні обґрунтованих пропозиції щодо удосконалення правового регулювання відносин у сфері охорони здоров'я.

У цілому мета дослідження досягнута, предмет роботи належним чином кореспондується із об'єктом.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Узагальнюючи наведене можна констатувати, що дисертація О. І. Правила написана на належному науковому рівні, її структура логічно побудована, ключові проблеми чітко сформульовані, наукові положення характеризуються достатнім рівнем обґрунтованості та достовірності, а також висновки та рекомендації мають значення для адміністративно-правової науки. Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації, викладені у авторефераті, відповідають змісту дисертаційної роботи та повністю відображають структуру, основні положення та результати дослідження.

Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи. Науково-теоретичне підґрунтя для виконання дисертації становлять наукові праці відомих вітчизняних вчених різних галузей права. Нормативною основою дослідження стали опрацьовані за темою дисертації вітчизняні акти адміністративного законодавства та акти інших держав. Емпіричну базу

дослідження становлять статистичні та аналітичні матеріали, додаткові видання, а також узагальнення практичної діяльності судових та інших органів публічного управління.

Методологічну основу дослідження складає сукупність філософських загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання в основу якої покладено діалектичний метод. Їхнє застосування обумовлене системним підходом, що дало дисертанту можливість дослідити проблеми в єдності їх соціального змісту та юридичної форми.

Зміст дисертації у цілому характеризується належним теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, та класифікації дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем правового регулювання охорони здоров'я у адміністративно-правовому аспекті.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в комплексному дослідженні основних засад правового та адміністративного регулювання охорони здоров'я з урахуванням тенденцій сучасного етапу її реформування в Україні. У результаті проведеного дослідження автором сформульовано низку нових наукових положень, що характеризуються науковою новизною.

Становлять інтерес виявлені О.І. Правилком недоліки законодавчого регулювання відносин щодо права громадських об'єднань та благодійних організацій звертатися до суду за захистом прав та інтересів інших осіб з питань охорони здоров'я (с. 48).

Автором вдало визначено поняття принципу пріоритетності охорони здоров'я в діяльності органів державної влади, що окреслює орієнтованість посадових осіб на права та законні інтереси людини і включає весь комплекс індивідуальних потреб людини у сфері охорони здоров'я (с. 86).

Слід погодитись із висновком дисертанта щодо напрямів удосконалення Положення про Ліцензійну комісію Міністерства охорони здоров'я України, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я

України від 25.07.2023 № 1352 щодо відсутності порядку оскарження рішення прийнятого Ліцензійною комісією (с. 108).

Варто звернути увагу на пропозиції О. І. Правила щодо доцільності законодавчого врегулювання визначення повноважень органів виконавчої влади, установ та закладів санітарно-епідеміологічної служби при розгляді справ про адміністративні правопорушення (с. 162).

Вельми цікавим вбачається обґрунтування О. І. Правил підходу щодо усунення існуючих недоліків правового регулювання відносин у сфері охорони здоров'я за рахунок внесення змін до п. 6 частини першої статті 21 Закону України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 № 4572-VI та доповнення Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 № 5073-VI статтею 10-1 «Право благодійних організацій» (с. 105-106).

Також, заслуговує на підтримку позиція О. І. Правила щодо основних шляхів удосконалення реалізації права на охорону здоров'я в Україні, до яких віднесено: якість та вартість медичних послуг; оснащеність лікарень високоефективним медичним обладнанням; ефективний і професійний рівень медперсоналу; удосконалення нормативно-правової бази, що регулює відносини у сфері охорони здоров'я (с. 186).

Таким чином, дисертантом враховано не лише новели вітчизняного законодавства у сфері охорони здоров'я, а й власне бачення перспектив його удосконалення на правовому та організаційному рівнях.

Структурно робота О. І. Правила складається зі вступу, двох розділів, що об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації з додатками становить 237 сторінки. Перелік використаних джерел є доволі широким та охоплює 246 найменувань викладених на 26 сторінках. Перший розділ дослідження присвячений сучасному стану та основним напрямам правового регулювання охорони здоров'я в Україні. В його межах розглянуті правове регулювання становлення та розвитку охорони здоров'я, функції держави із забезпечення

права на охорону здоров'я, принципи управлінської діяльності у сфері охорони здоров'я а також ліцензування, стандартизація, сертифікація та акредитація медичних закладів як засоби адміністративно-правового механізму охорони здоров'я в Україні. Другий розділ дослідження стосувався суб'єктів реалізації права на охорону здоров'я в Україні та шляхів удосконалення їхньої діяльності. У цьому розділі роботи були розкриті система та органи публічного управління у сфері охорони здоров'я, форми та методи публічного адміністрування у сфері охорони здоров'я, юридична відповідальність як правовий механізм забезпечення охорони здоров'я та зарубіжний досвід правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я та шляхи удосконалення реалізації цього права в Україні.

Крім викладеного, у своїй дисертації здобувач дотримався правил академічної доброчесності, оскільки його дослідження містить посилання на відповідні джерела інформації при використанні ідей, розробок, тверджень, відомостей інших дослідників. Автор не допускав порушень вимог законодавства про авторське право, надав достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики дослідження та джерела інформації. У дисертації О. І. Правила не виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації чи фальсифікації.

Загальний аналіз змісту дисертації свідчить про її системний, цілісний та самостійний характер, а сама робота відзначається високим науковим рівнем.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Високо оцінюючи зміст дисертації О. І. Правила, необхідно визнати, що рецензована наукова робота містить низку спірних й недостатньо обґрунтованих положень, які можуть слугувати підставою для виникнення наукової дискусії та дороговказами подальших наукових розвідок за досліджуваною проблемою. До таких віднесені наступні:

1.3 метою усунення існуючих проблем у діяльності громадських об'єднань, здобувач пропонує внести зміни і доповнення до Закону України

«Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 № 4572-VI та Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI. Цікаво дізнатися думку автора, чому він залишив поза увагою Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 № 3236-VI?

2. У підрозділі 1.2 дисертаційного дослідження та у висновку 5, дисертант наводить власне визначення функцій держави із забезпечення охорони здоров'я в Україні, розуміючи під ними: «реалізацію державою внутрішньої і зовнішньої функції, яка здійснюється шляхом реалізації комплексу ідеологічних, організаційних, правових, економічних і фінансових заходів, й покликана забезпечити гарантоване Конституцією і законами України право громадян на безпечне життя і здоров'я». Виникає питання, чи можуть відповідні функції (охорони здоров'я) визначатися через інші (внутрішні і зовнішні)?

3. Здійснюючи розгляд принципів управлінської діяльності у сфері охорони здоров'я в Україні, автор цілком слушно пропонує доповнити статтю 4 «Основні принципи охорони здоров'я» Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 № 2801-XII, абз. 13 - «принцип пріоритетності охорони здоров'я в діяльності органів державної влади». При цьому поза увагою залишаються органи місцевого самоврядування, також наділені повноваження щодо забезпечення права на охорону здоров'я. Отже, авторська позиція з цього приводу потребує додаткової аргументації (с. 86).

4. В межах підрозділу 2.2 «Форми та методи публічного адміністрування у сфері охорони здоров'я в Україні» роботи, здобувач доходить висновку, що: «здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони здоров'я – це вид діяльності уповноважених суб'єктів публічної адміністрації, мета якого полягає у перевірці контрольованого об'єкта встановленим вимогам, виявленні та усуненні існуючих загроз життю та здоров'ю громадян з подальшим застосування заходів правового регулювання, передбачених законом». Відповідно, цікаво дізнатися думку

здобувача, чи ототожнює він поняття контролю і нагляду, або ж розглядає їх як споріднені види діяльності уповноважених суб'єктів?

5. Звертаючись до проблеми належного забезпечення права на охорону здоров'я в Україні, дисертант у підрозділі 2.4 роботи вивчив досвід зарубіжних країн з цього питання. Позитивно сприймаючи ґрунтовний аналіз, проведений здобувачем, зі змісту роботи не є зрозумілим досвід якої держави або держав слід визнати дороговказом для впровадження подальших реформ у сфері охорони здоров'я та формування високоефективної національної системи охорони здоров'я в Україні.

У той же час висловлені зауваження мають переважно дискусійний характер та суттєво не впливають на наукову цінність рецензованої роботи й позитивну оцінку проведеного автором дослідження.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані у науково-дослідній роботі, правотворчості, правозастосовній діяльності та освітньому процесі.

Представляють цінність сформульовані автором зміни і доповнення до національного законодавства, що сприятиме підвищенню ефективності здійсненню правозастосовчої практики стосовно реалізації права на охорону здоров'я. Сформовані пропозиції можуть стати у нагоді для подальших досліджень удосконалення правового регулювання охорони здоров'я.

Основні положення та результати дисертації відображені у 9 наукових працях, серед яких 4 наукових статті, які опубліковані в юридичних фахових виданнях України, затверджених МОН України, 1 – в зарубіжному фаховому науковому виданні та 4 у тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Автореферат дисертації належним чином кореспондується з її змістом та повністю відображає основні положення й результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено у відповідності до встановлених нормативно-правовими актами МОН України вимог.

Викладене дозволяє зробити висновок, що дисертація «Правове

регулювання охорони здоров'я в Україні: адміністративно-правовий аспект» є завершеною працею, у якій отримано нові науково обгрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретну наукову проблему, яка має вагоме значення для науки адміністративного права та процесу, відрізняються науковою новизною і мають практичну цінність, тобто відповідають вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 та наказу МОН України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», а її автор – **Правило Олександр Іванович** – заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**Професор кафедри
адміністративного права і процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор**

 Борис ЛОГВИНЕНКО

Підпис Б. О. Логвиненка засвідчую:
**Проректор
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ**

 Ігор КОВАЛЬОВ